

Josep Carbonell i Gener i la *Gramàtica occitana* de 1935-1937

En el títol d'aquesta intervenció apareix, en primer lloc, un nom: Josep Carbonell i Gener i, en segon lloc, un títol: *Gramàtica occitana*. No es pretén parlar aquí ni de la figura de Carbonell i Gener, ni de la tasca que va dur a terme per a la història i la cultura del nostre país, això ho ha fet, i d'una manera excel·lent, la nostra convidada i escriptora Vinyet Panyella en l'acurada obra *Josep Carbonell i Gener (1897-1979). Entre les avantguardes i l'humanisme*, que publicà l'abril del 2000 i que es va presentar en les jornades de l'Eurocongrés dels Espais Occitans i Catalans que es va celebrar a Sitges el setembre d'aquell mateix any.¹ Tampoc es pretén fer aquí una anàlisi del contingut de la *Gramàtica occitana*, ni valorar els seus encerts o les seves deficiències des del punt de vista gramatical.

El que es pretén és, d'una banda, mostrar el procés que va seguir aquesta obra fins a la seva publicació i les circumstàncies que la van fer possible i, de l'altra, destacar la imprescindible intervenció de Carbonell i Gener perquè aquesta gramàtica arribés a bon fi. Començarem, però, parlant d'alguns aspectes previs que ens ajudaran a situar la qüestió en el context social i cultural de l'època.

A la segona meitat del segle XIX, sorgeix a Occitània un moviment d'escriptors que se senten preocupats per la situació a la qual han arribat la cultura i la llengua del país. Aquesta preocupació fa que el 21 de maig de 1854 un grup de poetes, entre els quals destaca Frederic Mistral, es reuneixi al castell de Font Segunha, a la

1. El dia 9 de setembre del 2000 va tenir lloc la jornada de presentació de l'Eurocongrés dels Espais Occitans i Catalans al saló de plens de l'Ajuntament de Sitges. Van intervenir-hi l'alcalde, Pere Junyent, i el president de la Fundació Occitano-Catalana i director executiu de l'Eurocongrés, Joan Amorós.

Provença, amb la intenció de posar les bases d'aquest moviment renovador i de furnir-lo d'una estructura organitzada i estable. Fruit d'aquesta trobada serà la creació d'una nova associació que es coneixerà amb el nom de *felibritge*. En els seus començaments aquesta associació representà un punt de trobada de les diferents inquietuds i aportà un aire nou i reivindicatiu per al redreçament de la cultura i de la llengua occitanes.

A Catalunya, aquest impuls renovador i reivindicador de la llengua i de la cultura havia començat uns anys abans —recordem que la publicació de *Oda a la pàtria* de Bonaventura Carles Aribau considerada, simbòlicament, com l'inici de la Renaixença va tenir lloc el 1833.

Les relacions entre Catalunya i Occitània, que havien estat intenses en altres èpoques, es van anar afeblint al llarg del temps, i podem dir que a principis del segle XIX eren pràcticament inexistents. Però a la segona meitat del segle XIX, amb l'aparició d'aquesta coincident Renaixença a Catalunya i a Occitània, es produeix un canvi en aquesta tendència. Ben aviat s'estableixen lligams entre els escriptors de l'un i de l'altre cantó dels Pirineus. El primer contacte entre representants d'escriptors catalans i occitans té lloc a la ciutat provençal de Tarascó, l'any 1861, amb motiu de la celebració de les festes de la Santa Estela organitzades pel felibritge. Un grup de poetes catalans són convidats a participar-hi. En el grup de convidats s'hi troba el poeta i dramaturg de Figueres Damas Calvet. Entre aquest poeta i Frederic Mistral s'estableix una sincera amistat. Aquesta amistat fomentarà l'interès per la cultura occitana i impulsarà Damas Calvet a traduir al català les obres més representatives de la poesia occitana del moment —l'obra cabdal de Mistral, *Mirèio*, serà traduïda al català aquell mateix any per l'escriptor barceloní Francesc Pelagi Briz. Tot aquest conjunt de relacions farà que els vincles entre els poetes dels dos pobles siguin cada vegada més intensos. Contribuirà també a augmentar aquests lligams l'estada de Víctor Balaguer en terres occitanes i la bona entesa que s'estableix entre aquest poeta i Frederic Mistral. El 1868 Víctor Balaguer presideix els Jocs Florals de Barcelona i s'hi convida un grup de felibres presidits per Mistral. Els convidats són rebuts amb entusiasme. Poc després, una delegació catalana assisteix a les festes felibrenques que se celebren a la Provença. Aquest mateix any, Víctor Balaguer és nomenat vicepresident del felibritge. El 1876 es crea la Mantinença Catalana, que s'afegeix a les ja existents de la Provença, del Llenguadoc i d'Aquitània. És el moment en què les relacions catalanooccitanes són més intenses.

Però aquesta idíl·lica situació no durarà pas gaire. Aviat apareixen les primeres desavinences, fins que el 1893 el *capolier* del consistori felibrenc, Félix Gras, dissol la Mantinença Catalana, la qual acusen de separatista. A l'última dècada del segle XIX, el felibritge entra en un procés de decadència, procés que es veu agreujat per la mort, el 1914, del seu inspirador i membre més preclar, Frederic Mistral, i pel començament de la Primera Guerra Mundial. Paral·lelament al procés de decadèn-

cia del felibritge, les relacions amb Catalunya es van deteriorant fins a arribar a un moment en què les podem considerar pràcticament nul·les, almenys des del punt de vista oficial. No serà fins a la dècada dels anys vint que les relacions catalano-occitanes tornaran a ressorgir amb força i es viurà una segona renaixença.

Quan i com entra Carbonell i Gener en contacte amb l'anomenada «causa occitana»? Vinyet Panyella afirma que és al voltant de l'any 1921 en ocasió de la publicació a la revista *Monitor* d'una part de la conferència «Le mouvement nationaliste catalan» que Joan Estelrich, aleshores president de la xarxa politicocultural de les Oficines d'Expansió Cultural Catalana, pronuncia a Tolosa.²

Un fet rellevant per al ressorgiment de les relacions catalanooccitanes en els anys vint i que Carbonell viurà molt de prop, és la publicació de la revista *OC*. Aquesta revista, creada el 1924 pel filòleg Camil Soula i el metge Ismael Girard a Tolosa, naixia amb una clara vocació occitanista i tal com escriu Girard en l'editorial del primer número: «nosaltres volem treballar per fer la unió espiritual dels Països d'Occ... La unitat de cor entre les gents d'Auvèrnia, de Catalunya, de Gascunya, de Bearn, de Llenguadoc, de Llemosí, de Provença no s'ha pas de crear, sinó només de despertar».³ Encara que hi col·laboren intel·lectuals catalans des del seu començament, no serà fins al 15 d'abril de 1928 quan Carbonell escriu per primera vegada a la revista, i ho fa amb un article titulat «La Societat d'Estudis Occitans», en què torna a insistir —ja ho havia proposat anteriorment— en la necessitat de crear un organisme (la Societat d'Estudis Occitans) amb la tasca primordial de publicar un diccionari panoccità.

El que queda clar és que en el número 21 de *L'Amic de les Arts*, publicat l'any 1927, i dedicat íntegrament a la cultura occitana, Carbonell se'ns presenta ja com una persona totalment compromesa amb la causa occitana. Per Carbonell, amb aquest número —i cito textualment— «s'acomplia de cara a la història, un fet que és la represa en bloc —de relacions parcials n'hi hagué sempre— de les relacions intel·lectuals entre els propugnadors de la cultura catalana i els propugnadors de la cultura occitana».⁴

I és fruit d'aquesta implicació de Carbonell en la causa occitana que l'any 1928, «sota els auspicis de les personalitats catalanes que correntment es distingeixen per llur amor a la cultura nacional renaixent (Rafel Patxot i Jubert, Rafel Morató, Francesc Cambó, Manuel Folguera i Duran, Dr. J. Solé i Pla, Lluís Nicolau d'Olwer, Lluís Guarro, etc...) s'inicià a Barcelona, mitjançant la creació d'una Oficina de Relacions Meridionals la represa i la normalització de l'amistat cultural amb els

2. Vinyet PANYELLA, *Josep Carbonell i Gener (Sitges 1897-1979): Entre les avantguardes i l'humanisme*, Barcelona, Edicions 62, 2000, col·l. «Biografies i Memòries», núm. 43, p. 96.

3. *OC I*, núm. 1, p. 1.

4. *L'Amic de les Arts*, núm. 21 (1927), p. 139.

mitjans occitans...».⁵ Carbonell vol que aquesta Oficina arribi a ser un organisme oficial integrat dins de la Diputació, en un principi, i de la Generalitat, una vegada aquesta restaurada. No ho aconseguirà mai.⁶ L'Oficina de Relacions Meridionals es nodrirà fonamentalment de les subvencions públiques, però romandrà sempre com una entitat privada. No obstant això, l'Oficina de Relacions Meridionals va ser un instrument molt útil —imprescindible podríem dir— per a la tasca que portà a terme durant tots aquells anys.

Carbonell estava convençut que, per al redreçament de la cultura occitana, la llengua era un instrument fonamental i que, entre els diversos aspectes de la llengua, calia, en primer lloc, la unificació dels criteris ortogràfics. Coneixia bé el procés que s'havia seguit a Catalunya i que s'havia materialitzat en la creació l'any 1907 de l'Institut d'Estudis Catalans i en la publicació l'any 1912 de la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra. És en el ja esmentat número 21 de *L'Amic de les Arts* on Carbonell proposa per primera vegada la creació de la Societat d'Estudis Occitans que, tal com Carbonell escriu a la memòria que l'any 1930 presenta a la Generalitat, «Haurà de preparar el terreny per a una represa de la màxima unificació possible de les diverses branques de la llengua d'Oc, mitjançant les inevitables depuració i modernització lèxica i unificació gràfica, el més d'acord que es pugui amb la normalització assolida ja en els nostres dies pel català».⁷

Aquesta preocupació que manifesta Carbonell per la creació d'una gramàtica que unifiqui els diferents parlars occitans no era nova a les terres d'Occitània. El primer intent d'unificació ortogràfica que va arribar a materialitzar-se es deu al doctor Simon Jude Honnorat, que el 1847 publica el *Dictionnaire provençal-français*. En aquesta obra s'adoptava un sistema gràfic basat en l'etimologia i tenia en compte els diversos dialectes occitans. Va ser un primer intent, però el seu ressò va ser nul: es va seguir escrivint amb criteris ortogràfics totalment localistes.

Més endavant, un dels fundadors del felibritge i antic professor a Avinyó de Frederic Mistral, Josèp Romanilha, protagonitzà un segon intent. Entre els escriptors occitans de l'època coexistien dues opinions oposades respecte dels criteris en què s'havia de fonamentar aquesta grafia unificada. Per un cantó, hi havia aquells que preconitzaven una ortografia senzilla, basada en la fonètica —més francesa que occitana—, eliminant totes aquelles lletres que no es pronunciaven. Per un altre cantó, hi havia aquells més conservadors que pretenien fonamentar la grafia en l'origen llatí dels mots. Romanilha es decantà per una grafia fonètica i així ho exposà amb el títol «Dissertation sur l'orthographe provençale», a la introducció de la

5. *Oficina de Relacions Meridionals de la Generalitat de Catalunya*, Arxiu de la Diputació de Barcelona, lligall 4115, exp. 18, p. 9.

6. Manuel ALQUÉZAR I MONTAÑÉS, *La correspondència entre Loïs Alibert i Josep Carbonell i Gener*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1992, coll. «Biblioteca Filològica», xxiii, p. 54.

7. Josep CARBONELL, *Expansió cultural al Migdia gàllic: Memòria*, [Barcelona], Imp. Altés, 1930, p. 16.

seva obra *La part dau bon Diéu*, publicada a Avinyó el 1853. Frederic Mistral va acceptar els arguments del seu antic professor i utilitzà aquesta grafia en la seva obra cabdal, *Mirèio*. El prestigi de Mistral va fer que el felibritge adoptés aquesta grafia com a oficial. Aquesta reforma fou molt positiva i marcà un pas endavant en la restauració de la llengua occitana. Era un sistema simple i relativament coherent i —cito paraules de Pèire Bec— «va posar ordre allà on abans hi dominava l'anarquia més absoluta». ⁸ Però també aquesta reforma tenia greus inconvenients. El més important consistia en el fet que tenia com a referència el dialecte provençal i això feia que difícilment fos aplicable a altres dialectes.

Dos poetes llenguadocians, Antonin Perbòsc i Prospèr Estieu, emprenen un tercer intent de reforma ortogràfica; afirmen que «cal forjar una llengua nova, la llengua occitana vivent del nostre temps amb la fusió de tots els elements utilitzables que conserven els parlars populars». ⁹ I per aconseguir-ho proposen quatre vies:

I. Adoptar la grafia clàssica dels *Trobadors* simplificant-la.

II. Retornar a les veritables fonts occitanes, no emprant, tot amb tot, les veus antigues més que en els casos en els quals foren mantinguts per una o per l'altra de les parles populars, o en el cas que manquin veus modernes.

III. Exiliar tots els mots francesos que han pres plaça als mots occitans desapareguts en tal terror, però conservats en tal altre.

IV. Crear mots nous traient-los, tant com se pugui, de les parles populars i, subsidiàriament, *de les llengües que són, en el passat o en el present, germanes de la nostra*. ¹⁰

Aquesta grafia va ser adoptada per l'Escola Occitana, i es va difondre a través de la revista *Lo Gai Saber*. Més tard, el 1943, Josep Salvat, aferrissat detractor de l'obra d'Alibèrt i Carbonell, publicà una *Gramàtica occitana* seguint els criteris d'aquests dos poetes.

Però també aquesta reforma presentava problemes a l'hora de la seva aplicació concreta: «pecava de manca de sistematització en els detalls». ¹¹

A més a més, s'hi afegia una qüestió que anava més enllà de les meres discussions lingüístiques. No tots els occitanistes estaven d'acord amb la línia oficial del felibritge, convertit en un organisme massa conservador i folklorista.

És en aquesta situació quan es proposa l'elaboració d'una gramàtica definitiva per a la llengua occitana. I és en aquest moment quan intervé Carbonell. Per dur aquesta tasca a terme calia la creació en terres occitanes d'un organisme que servís de coixí. I aquest organisme fou la Societat d'Estudis Occitans.

8. PÈIRE BEC, *La llengua occitana*, Barcelona, Edicions 62, 1977, p. 13.

9. *L'Amic de les Arts*, núm. 21 (1927), p. 134.

10. *L'Amic de les Arts*, núm. 21 (1927), p. 134.

11. BEC, 1977, p. 129.

La Societat d'Estudis Occitans es creà el 1930 i va ser-ne el seu primer president Josep Anglada, catedràtic de llengües i literatura meridionals de la Facultat de Lletres de la Universitat de Tolosa. Loïs Alibèrt va ser nomenat secretari de la Secció Filològica, càrrec que comportava també el de secretari general de la Societat.

Però qui és Loïs Alibèrt, primer secretari general de la Societat d'Estudis Occitans i president de la Secció Filològica? Carbonell havia aconseguit ja la creació de la Societat d'Estudis Occitans, la rèplica en terres occitanes de l'Institut d'Estudis Catalans. Li mancava, però, aconseguir la persona que portés a terme a Occitània el paper que Pompeu Fabra havia liderat a Catalunya: l'elaboració d'una gramàtica. I aquest home va ser el farmacèutic de professió i filòleg d'afecció Loïs Alibèrt.

Desconeixem quan començà l'amistat entre Alibèrt i Carbonell. La primera carta que conservem d'Alibèrt és del 14 de desembre del 1929. Alibèrt li anuncia la tramesa del projecte d'estatuts de la futura Secció Filològica. Sabem també que el 15 d'octubre d'aquell mateix any Alibèrt visita Barcelona. La seva motivació havia estat, sobretot, conèixer «la vida lingüística i intel·lectual». En aquesta primera visita té dos acompanyants d'excepció: Josep Carbonell i Josep Foix que, com escriu Alibèrt dies després, «el van assabentar dels problemes catalans».¹² A partir d'aquesta primera visita renovà els esforços per aprendre català, llengua que utilitzarà en tota la correspondència amb Carbonell, actitud que serà durament criticada pels seus detractors occitans, que consideren que s'ha doblegat servilment als interessos catalans, com si s'averkonyís de la seva parla llenguadociana. Alibèrt, però, considera els catalans i els occitans dos pobles germans de raça separats pels «assards de la política».¹³

Carbonell ha trobat en Loïs Alibèrt la persona que ha de dur a terme la tasca unificadora de la llengua occitana i així ho manifesta en la memòria de 1929 que presenta a la Diputació de Barcelona: «De sobres comprendreu que aquesta tasca de depuració no podria pas ésser menada a terme, si Déu no ens hagués deparat un cooperador acientiat i defensor de sempre de les idees renaixentistes més radicals, coneixedor al detall i des de la infantesa, de tot moviment polític i cultural de Catalunya, admirador profund de l'obra acomplerta per els nostres homes, filòleg de mèrit, diplomata a l'Institut d'Estudis Meridionals de Tolosa —parlem del llenguadocià En Lluís Alibert— al qual havem confiat amb el beneplàcit unànim dels companys d'OC, aquest paper fins a cert punt ingrati, d'unificador gràfic i depurador del lèxic de les grans famílies lingüístico-regionals dels països d'Occitània».¹⁴

12. LOÏS ALIBÈRT, «Una setmana a Barcelona», OC II, núm. 120, p. 2.

13. LOÏS ALIBÈRT, «Una setmana a Barcelona», OC II, núm. 120, p. 1.

14. JORDI CARBONELL, *Expansió cultural al Migdia gàllic: Memòria*, Sitges, Imp. Puig, 1929, p. 9.

En el discurs de l'acte fundacional de la Societat d'Estudis Occitans, Alibèrt marca la tasca principal de la Secció Filològica: «Caldrà doncs unificar la grafia i el vocabulari, dins del que sigui possible, i eliminar les diferències que separen els parlars, de Niza fins a Pau i de Limoges a València».¹⁵ I més endavant precisa que l'obra que cal complir presenta una triple tasca: la primera consisteix «en crear una grafia que conciliï el sistema mistralenc, el sistema restaurat d'Estieu-Perbosc i el sistema català, per facilitar les relacions entre tots els occitans i ens podem així, aprofitar de la meravellosa literatura dels nostres germans de l'altre costat dels Pirineus». La segona «en unificar i depurar la llengua conservant les característiques dels grans dialectes que considerem, de moment, irreductibles els uns als altres». I la tercera «en dotar a l'occità d'un vocabulari científic i tècnic rigorosament comú prenent com a model el vocabulari culte català».¹⁶

A diferència dels anteriors intents d'unificació lingüística, que només havien tingut en compte els parlars de l'altre cantó dels Pirineus, Alibèrt fa referència constantment al català com a model i la intenció d'incloure'l dins del nou projecte. El català era un dialecte més dins dels parlars occitans. I això va comportar polèmica.

El 6 de maig del 1934 apareix a *La veu de Catalunya* el manifest titulat «Desviacions en els conceptes de llengua i Pàtria», en què s'afirma que «cal aclarir unes desviacions actuals, que comporten perills gravíssims. Dos són aquests errors o desviacions [...] 2n, la concepció que dóna a la nostra Pàtria una extensió excessiva, que no ha tingut mai, provinent d'una confusió de catalanisme i occitanisme» i es desautoritza expressament l'opinió d'aquells que consideren «que tots els territoris compresos del llemosí al sud de València i dels Alps a l'Atlàntic, parlen una sola llengua amb diversos matisos o dialectes, els quals —suposen— són poc divergents. Això porta, naturalment, a la conclusió que dintre del marc de la pretesa llengua occitànica es troben en un mateix peu d'igualtat el valencià i el català, el llemosí i el provençal, el gascó i el mallorquí, etc.».¹⁷ Era exactament el que defensaven Alibèrt i Carbonell.

Aquest manifest havia estat redactat per Ramon Aramon i Serra, Ramon d'Alòs-Moner i Josep Maria de Casacuberta i Roger i signat, entre d'altres, per Pompeu Fabra, i efectivament, havia estat escrit pensant en Alibèrt i Carbonell.¹⁸

L'endemà de publicar-se el manifest Fabra envià una carta a Alibèrt en la qual li escrivia: «No hi heu de veure cap desafecte envers la vostra terra, de la qual tots els firmants són bons amics. Solament que creiem que el desig d'ajudar-nos mútua-

15. ALQUÉZAR, 1992, p. 651.

16. El discurs inaugural de la Societat d'Estudis Occitans es troba a la memòria de l'any trenta, i ha estat reproduït a ALQUÉZAR, 1992, p. 650 i s.

17. El text de l'article està reproduït íntegrament a ALQUÉZAR, 1992, p. 642-645.

18. Informació que em va ser confirmada oralment pel mateix Ramon Aramon i Serra el 1988.

ment en les nostres reivindicacions no hem de fundar-lo en teories que no responen a la realitat i que, per tant, ens farien a la llarga més mal que bé: ací ja estan fent mal». ¹⁹ Encara que el manifest havia suposat un cop molt fort per a Alibèrt, que considerava Fabra el seu mestre i el millor coneixedor del català modern, no va canviar d'opinió i en el comentari al manifest que va escriure a la revista *OC* afirma: «Continuem considerant el català com un idioma occitano-romànic, segurs d'estar d'acord amb la majoria dels savis que han estudiat aquesta qüestió i la realitat viva». ²⁰

Si aquesta concepció lingüística d'Alibèrt no va ser ben rebuda a Catalunya, tampoc no ho va ser en amplis ambients occitans. La reforma era vista com una manifestació més del nacionalisme català. El 1987, Henri Barthes, que durant els anys trenta formava part del grup de joves entusiastes que col·laboraven amb Alibèrt i Carbonell, resumeix en aquestes dures paraules l'opinió de molts occitanistes actuals: «Aquesta *Gramàtica occitana* és un producte d'importació, un volum de propaganda política sota la cobertura de la lingüística, finançada pel fons de l'Oficina de Relacions Internacionals [*sic*] per assegurar la cobertura del nacionalisme català al sud de França, perdó d'Occitània». ²¹

Quan l'any 1931, per diferents motius, Alibèrt i Carbonell es fan càrrec definitivament de la revista *OC* decideixen publicar la primera part de la *Gramàtica* per fragments com una part fixa de la revista. I, efectivament, la *Gramàtica* sortirà publicada en els disset números que s'editen entre el juliol de 1931 i l'abril de 1934. Però aviat s'adonen de l'escassa incidència que té a la pràctica i intenten accelerar-ne l'edició. A més a més, hi ha un altre problema afegit: el clergue Josep Salvat, afí a les tesis lingüístiques de Perbòsc i Estieu, està treballant en l'edició d'una gramàtica occitana. Carbonell insisteix en una carta del 23 d'agost del 1932 perquè Alibèrt enllesteixi el seu treball: «El nom del Rev. Salvat em porta a preguntar-vos com estan els vostres treballs gramaticals, és a dir, la vostra gramàtica i el vocabulari que vulgueu afegir-hi. Cal tenir gran interès en què aquest importantíssim treball primordial per a les joventuts universitàries que neixen a la idea occitanista avanci. Convé molt que no li passi davant cap altre intent de fixació similar amb “visus” de seriositat». ²²

Però, arribat el moment de finançar l'obra, ni l'Oficina de Relacions Meridionals ni, molt menys, la Societat d'Estudis Occitans estaven en disposició de fer-se càrrec del finançament. Serà Carbonell qui haurà de buscar un patrocinador. En un principi pensa en Rafael Patxot i Jubert, personatge polifacètic i gran mecenes de la cultura catalana que ja havia ajudat Carbonell en altres ocasions. Les gestions

19. *OC* III, núm. 16-17, p. 83.

20. Comentari al manifest «Desviacions en el concepte de llengua i Pàtria», *OC* III, núm. 16-17, p. 80.

21. BARTHES, 1987, p. 357.

22. ALQUÉZAR, 1992, p. 316.

no van tenir èxit. Es dirigí aleshores a Rafael Morató i Grau, que sembla que, en un principi, es comprometé a subvencionar una tirada de cinc mil exemplars. Finalment, però, serà l'editor i escriptor Joaquim Casas i Carbó qui finançarà l'edició. Ara bé, ja no són cinc mil exemplars, sinó dos mil, dels quals mil són exemplars de qualitat i els altres mil es confegiran en una edició més senzilla.

La *Gramàtica* es publicà en dos volums. Tot i que l'autor volia que els dos volums es distribuïssin junts, no va poder ser així. El primer volum es publicà el 1935 i es començà a distribuir tot seguit. L'aparició del segon volum no seria possible fins dos anys després, el 1937, quan Carbonell estava ja exiliat a França.

L'edició dels dos volums de la *Gramàtica*, que en un principi s'havia de fer a Tolosa, es fa fer finalment als tallers gràfics de la Casa de la Caritat de Barcelona. En aquesta primera edició es fa constar que havia estat editada per la Societat d'Estudis Occitans, que havia tingut cura de l'edició Josep Carbonell i Gener, director de l'Oficina de Relacions Meridionals de la Generalitat de Catalunya, i que havia estat finançada per Joaquim Casas i Carbó. El 1976, va sortir a Montpeller una segona edició, publicada per l'Institut d'Estudis Occitans, en la qual, com ho fa notar el professor Josep Moran, s'omet tota referència a Catalunya i als patrocinadors.²³

Tot i les mancances que l'obra presenta i que el professor Kremnitz resumeix en «una influència massa forta del català (i dels dialectes meridionals), una sobreestimació del valor dels exemples medievals i, fins i tot, una influència massa forta del francès. Si la influència catalana es veu sobretot en les solucions pràctiques, la del francès seria més general: en la concepció “acadèmica” de la codificació proposada»,²⁴ la *Gramàtica occitana* de Loïs Alibèrt és considerada com el treball gramatical més rigorós dins de l'occitanisme. I és gràcies a Alibèrt, i a Carbonell —afegiria jo—, que els occitans disposen d'un instrument lingüístic totalment adequat a l'expressió poètica, filosòfica i científica, alhora plenament adaptat a totes les necessitats de la llengua vehicular.²⁵

MANEL ALQUÉZAR I MONTAÑÉS
Grup d'Estudis Sitgetans

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ALQUÉZAR I MONTAÑÉS, Manuel. *La correspondència entre Loïs Alibert i Josep Carbonell i Gener: (Materials per a l'estudi de la codificació de la llengua occitana)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1992. (Biblioteca Filològica; XXIII)
L'Amic de les Arts [Sitges] (1926-1929).

23. ALQUÉZAR, 1992, p. 6.

24. KREMnitz, 1989, p. 173.

25. BEC, 1977, p. 130.

- BARTHES, Henri. *Études historiques sur la «Langue occitane»*. Saint-Geniès de Fontédit: [s. n.], 1987.
- BEC, Pèire. *La llengua occitana*. Barcelona: Edicions 62, 1977.
- CARBONELL, Josep. *Per la nostra expansió cultural al Migdia gàllic*. Sitges: Imp. Puig, 1928.
- *Expansió cultural al Migdia gàllic: Memòria*. Sitges: Imp. Puig, 1929.
- *Expansió cultural al Migdia gàllic: Memòria*. [Barcelona]: Imp. Altés, 1930.
- KREMnitz, Georg. «Catalanisme i anticatalanisme de les concepcions normatives de l'ocità». A: *Actes del Vuitè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes: Tolosa de Llenguadoc, 12-17 de setembre de 1988*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, p. 159-175.
- OCI (gener 1924 - març 1929). [Del núm. 1 al 111]
- OC II. OC, *Setmanari de Literatura, Arts, Ciències, Esports. Hebdomadaire de Littérature, Arts, Sciences, Sports. Organe des païzes d'Oc: Auvernha, Gascogna, Lenguaodoc, Lemozin, Provença & Catalonha amb Valencia i Balears* [Tolosa] (abril 1929 - abril 1930). [Del núm. 112 al 131]
- OC III. OC, *Revista de la Renaissance dels Païses d'OC (Auvernha, Gasconha, Lemosin, Lengadoc, Provença, Catalonha, Valencia, Balears)* [Carcassona] (juliol 1931 - abril 1934). [Del núm. 1 al 17. Publicada bimestralment per la Societat d'Estudis Occitans]
- PANYELLA, Vinyet. *Josep Carbonell i Gener (Sitges 1897-1979): Entre les avantguardes i l'humanisme*. Barcelona: Edicions 62, 2000. (Biografies i Memòries; 43)